

دامستیک

انجمن علمی - دانشجویی گروه مهندسی علوم دامی دانشگاه تهران؛ بهار ۱۴۰۰

https://domesticj.ut.ac.ir/article_82989.html

یادداشت

اوضاع شیر تو شیر لبنیات ایران

دکتر علی صادقی سفیدمزگی*

^۱دانشیار ژنتیک و اصلاح‌نژاد دام، گروه مهندسی علوم دامی دانشکده کشاورزی، دانشگاه صنعتی اصفهان، اصفهان، ایران

در این روزهای پُر اضطراب و بی‌تحرك کرونایی، در حالی که توصیه می‌شود برای تقویت سیستم ایمنی، کاهش استرس، کاهش وزن و فشار خون لازم است هر روز شیر بنوشیم، اوضاع این فرآورده ارزشمند در ایران نابسامان است. سرانه مصرف شیر در ایران بسیار پایین است (کمتر از ۶۰ کیلوگرم) و از این نظر با حداقل احتیاجات تغذیه‌ای انسان (۱۶۵ کیلوگرم) و میانگین سرانه جهانی (۱۲۰ کیلوگرم) فاصله زیادی داریم. امروزه، در آمدزایی و ایجاد اشتغال با توسعه لبنیات یک رویکرد جهانی است؛ به گونه‌ای که به ازای هر کیلوگرم افزایش سرانه مصرف شیر، می‌توان بیش از ۲۰۰۰ شغل مولد و خدماتی در کشور ایجاد کرد. از طرف دیگر با فرهنگ‌سازی و احیاء توزیع رایگان شیر در مدارس، تقویت توان خرید مردم با پرداخت یارانه‌های هدفمند به اقشار آسیب‌پذیر و همچنین کم‌کردن هزینه‌های تولید می‌توان سرانه مصرف شیر را افزایش داد.

پس دقیقاً مشکل کار کجاست؟

کارشناسان معتقد هستند که چند نرخي بودن ارز و قیمت‌گذاری دستوری شیر، موانع بزرگ در زنجیره ارزشمند فرآورده‌های لبنی کشور محسوب می‌شوند. به دلیل افزایش تورم در نتیجه افزایش هزینه‌های تولید همچون افزایش قیمت نهاده‌های دامی، هزینه نیروی کار، هزینه انرژی و حمل و نقل و غیره، هر ساله شاهد خواستار افزایش قیمت شیر خام و فرآورده‌های لبنی توسط پرورش‌دهندگان گاو شیری و یا صنایع تبدیلی هستیم. متعاقباً مراجع ذی‌ربط اصطلاحاً با کار کارشناسی، قیمت شیر خام و تعدادی از فرآورده‌های لبنی پُر مصرف مثل پنیر، شیر و ماست کم چرب را تعیین می‌کنند. طی سه دهه گذشته از این مداخله دولت، هیچ یک از ذی‌نفعان زنجیره لبنی کشور یعنی تولیدکنندگان نهاده‌های دامی، گاوآران، کارخانه‌های لبنی و مصرف‌کنندگان راضی نبوده‌اند. قیمت‌گذاری دستوری، رابطه ذی‌نفعان را از وضعیت تجاری شفاف خارج و در چارچوب‌های دستوری غیرقابل اجرایی قرار می‌دهد.

*نویسنده مسئول: sadeghism@cc.iut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۰ تاریخ بازنگری: ---/--/--- تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۵ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۰/۰۳/۲۸

با این وجود، هیچ‌گاه نظام معقول و منطقی "عرضه و تقاضا" در چارچوب دستورات حرکت نخواهد کرد و در نهایت به ضرر یک حلقه از زنجیره به جریان خود ادامه خواهد داد. از تبعات چند نرخى بودن ارز و قیمت‌گذاری دستوری می‌توان به عدم فعالیت پایدار، کاهش بهره‌وری و زوال جذب سرمایه در بخش‌هایی از زنجیره اشاره کرد. بنابراین بهتر است قیمت شیر خام و محصولات لبنی را به منطق بازار یعنی نظام عرضه و تقاضا واگذار کنیم و خواستار یک رابطه شفاف و سالم در کل زنجیره این صنعت باشیم. برای برون رفت از این مشکلات، راه‌اندازی یک نظام جدید قیمت‌گذاری مبتنی بر کیفیت، تجدید نظر در استانداردهای کیفی شیر، تدوین جوایز و جرایم برای کیفیت بهداشتی شیر بر مبنای داده‌ها و واقعیت‌های کشور و در نهایت تشکیل خانه شیر ایران (Iran Dairy Board) پیشنهاد می‌شود.

” در عمل، تغییر نظام فعلی قیمت‌گذاری شیر خام در کشور به دلیل قوانین و مقررات موجود ممکن است با چالش‌های زیادی رو به رو باشد. از این رو لازم است تغییرات به صورت تدریجی و در چند مرحله انجام شود. در این راستا، اعتمادسازی و آموزش دامداران جهت پذیرش نظام جدید قیمت‌گذاری و از طرف دیگر آمادگی کارخانه‌های لبنی جهت تهیه تجهیزات و امکانات آزمایشگاهی می‌تواند نقش کلیدی در موفقیت این طرح داشته باشد. همچنین برای حل مشکلات احتمالی لازم است یک کمیته سیاست‌گذار و ناظر متشکل از تأمین‌کنندگان نهاده‌های دامی، پرورش‌دهندگان گاوهای شیری، تولیدکنندگان فرآورده‌های لبنی، توزیع‌کنندگان، دولت و مجلس تشکیل شود. مهمترین وظیفه این کمیته می‌تواند ارزش‌گذاری چربی و پروتئین شیر باشد؛ برای این منظور لازم است در شرایط بازار رقابت آزاد و متناسب با عرضه و تقاضا باشد و بر اساس قیمت مهمترین و پرمصرف‌ترین نهاده‌های دامی (جو، ذرت، سویا، یونجه و غیره) در تولید شیر خام یا فرآورده‌های لبنی (کره، پنیر، شیر خشک، پودر آب پنیر و غیره)، ارزش هر واحد چربی و پروتئین شیر مشخص شود. از مهمترین مزیت طرح پیشنهادی، می‌توان به انعطاف‌پذیری و خود تنظیمی متناسب با تغییر قیمت‌ها و استفاده از معادلات ریاضی به جای قیمت‌گذاری‌های بخشنامه‌ای اشاره کرد. از وظایف دیگر این کمیته می‌توان به تدوین سیاست‌های وارداتی و تعرفه و نیز انتخاب یکسری کالای لبنی برای ورود به بازار بورس اشاره نمود. این اقدامات می‌تواند به ایجاد توازن و فضای امن در بازار کسب و کار کمک قابل توجهی داشته باشد. از طرف دیگر با شفاف‌سازی و رسیدن به قیمت‌های واقعی، میزان پذیرش طرح توسط ذی‌نفعان افزایش خواهد یافت.

دکتر علی صادقی سفیدمزگی*

هیئت علمی گروه مهندسی علوم دامی دانشگاه صنعتی اصفهان

Publisher Note

Animal Science Students Scientific Association, Campus of Agriculture and Natural Resources at the University of Tehran

Submit Your Manuscript:

https://domesticsj.ut.ac.ir/contacts?_action=loginForm